

Informacja

dotycząca stanu prawnego w Polsce regulującego pobieranie komórek, tkanek i narządów od zmarłych osób w celu ich przeszczepienia

Transplantacja dla wielu pacjentów stanowi jedyną szansę na przeżycie. Narządy w wielu przypadkach są pobierane od dawców po ich śmierci – jedna osoba dzięki przekazaniu kilku organów może uratować nawet kilka istnień.

W Polsce w przypadku stwierdzenia zgonu obowiązuje zasada domniemanej zgody, zgodnie z którą, w przypadku braku wyrażenia sprzeciwu za życia wobec dawstwa narządów, osoba zmarła zostaje uznana za potencjalnego dawcę narządu.

Obowiązująca w Polsce zasada domniemanej zgody wskazuje, że każda osoba dorosła jest potencjalnym dawcą narządów po śmierci. Oznacza to, że po osiągnięciu pełnoletności nie trzeba składać żadnych oświadczeń woli – w przypadku małoletniego lub innej osoby, która nie ma pełnej zdolności do czynności prawnej o zgodę na pobranie organów musi zostać zapytany przedstawiciel ustawowy.

Mimo braku prawnych wymagań dotyczących zgody na pobranie narządów po śmierci, wiele osób rejestruje się w bazie dawców lub nosi ze sobą karty oraz oświadczenia woli. Ma to jednak tylko charakter informacyjny i nie zwalnia to lekarza z obowiązku sprawdzenia, czy dana osoba nie wyraziła sprzeciwu w sprawie możliwości pobrania od niej narządów.

Pobrania komórek, tkanek lub narządów ze zwłok ludzkich w celu ich przeszczepienia lub pobrania komórek lub tkanek w celu ich zastosowania u ludzi można dokonać, jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia sprzeciwu – art.5 ust.1 ustawy z dnia 1 lipca 2005r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz.U. z 2020r. 2134).

Zgodnie z prawem każda pełnoletnia osoba, małoletni powyżej lat szesnastu, a także przedstawiciel ustawowy ma prawo nie zgodzić się na pośmiertne pobranie organów.

Sprzeciw wyraża się w formie:

- 1) wpisu w Centralnym Rejestrze Sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich,
- 2) oświadczenia pisemnego opatrzonego własnoręcznym podpisem,

3) oświadczenia ustnego złożonego w obecności dwóch świadków, pisemnie przez nich potwierdzonego.

Prawo nie daje uprawnień rodzinie do decydowania o pobieraniu bądź nie pobieraniu cudzych komórek, tkanek i narządów w celu ich przeszczepienia innej osobie. Bliscy tylko informują personel medyczny o tym, czy zmarły wyraził za życia sprzeciw na pośmiertne pobranie od niego narządów.

W 2021r. w Polsce najmłodszy dawca miał 1,5 roku, a najstarszy 79 lat. W województwie śląskim 61 osób pośmiertnie podarowało komuś swoje narządy. Na wspomnianym obszarze było 16 szpitali aktywnych w programie pozyskiwania narządów od zmarłych na 38 szpitali z potencjałem dawstwa (Poltransplant Biuletyn Informacyjny 2022, s.10, 11, 16). Na dzień 31 grudnia 2022r. na przeszczepienie narządu oczekiwało 1856 osób (statystyka prowadzona przez Centrum Organizacyjno – Koordynacyjne ds. Transplantacji „Poltransplant” w 2022r.).

Decyzja o (nie)oddaniu po śmierci swoich narządów należy do każdego z nas.

Więcej informacji można znaleźć na stronie Ministerstwa Zdrowia <https://pacjent.gov.pl/aktualnosc/jak-zostac-dawca-narzadow>